

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

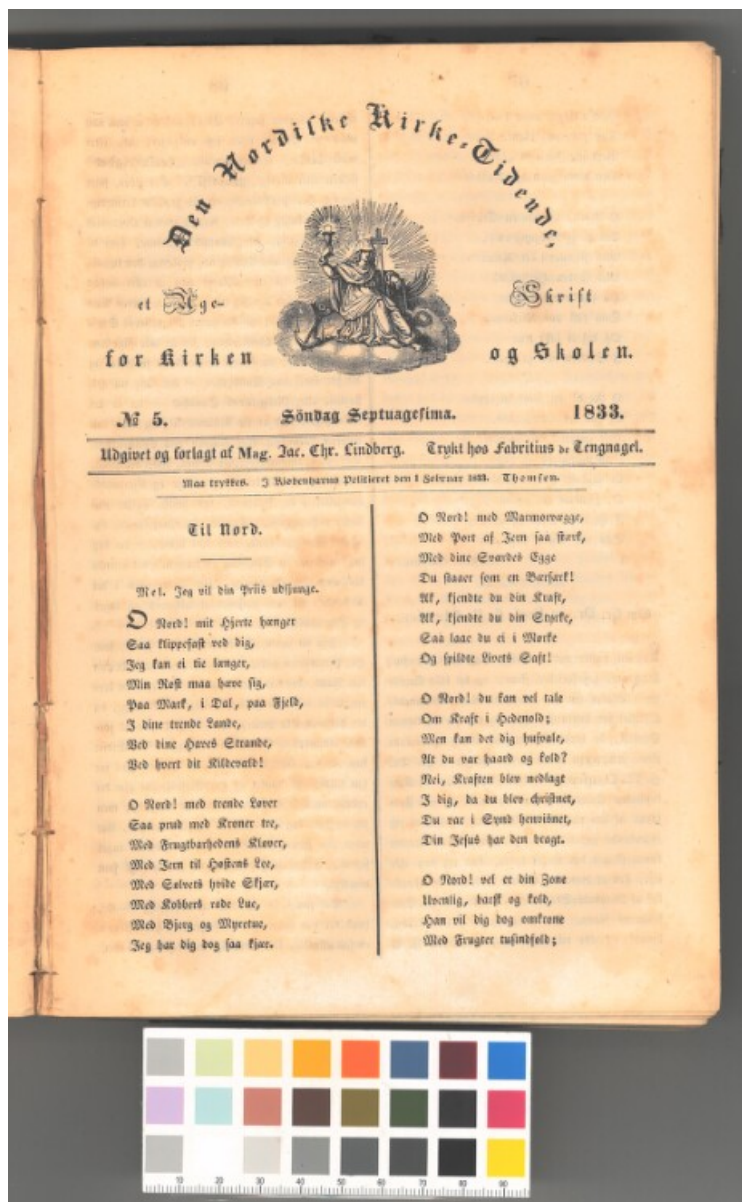
Titel: Om Hr. Dr. og Prof. H. N. Clausen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Hr. Dr. og Prof. H. N. Clausen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1833_511-txt-shoot-idm108/facsimile.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Den Nordiske Kirke-Tidende.

et Aage-Skrift for Kirken og Skolen.

Nº 5. Søndag Septuagesima. 1833.

Udgivet og forlagt af Mag. Jac. Chr. Lindberg. Trykt hos Fabricius & Tegnengel.

Man trykker. J. Nielsen bærer Deltager den 1. Februar 1833. Thomsen.

Til Nord.

Nei, Jeg vil din Pris udbyde.

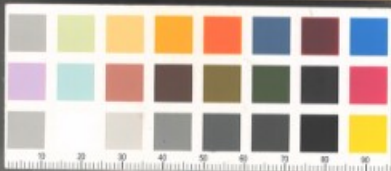
O Nord! mit Hjerte hanger
Saa klæbet ved dig,
Jeg kan ei tie længer,
Min Kæft maa bære sig,
Paa Mark, i Dal, paa Fjeld,
I dine træde Lande,
Bed sine Hærske Strande,
Bed hørt dit Rikets Ord!

O Nord! med træde Løve
Saa prød med Kæmpe tre,
Med Frugtbarhedens Kæver,
Med Jen til Høstet Lee,
Med Salvens hvide Skær,
Med Solberk røde Lue,
Med Hjørg og Myretus,
Jeg har dig dog saa kjær.

O Nord! med Mammevæge,
Med Port af Jen saa stærk,
Med dine Sværdes Egge
Du staver som en Bersek!
Hil, stædte du din Kæft,
Hil, stædte du din Egge,
Saa laac du ei i Marke
Og hildte Kæft og Eft!

O Nord! du kan vel tale
Om Kæft i Hødmød;
Men kan det dig hude,
At du var haard og feld?
Nei, Kæften blev nedlagt
I dig, da du blev krednet,
Du var i Eyd henimmet,
Din Jesu har den taagt.

O Nord! vel er din Jone
Henslig, haaff og feld,
Haa vil dig dog onskene
Med Frugter rufstfeld;

Han klippede pleie kan,
 Kan saae paa blaae Nese,
 Beslaaet Tid med Sone,
 Den Undergjøringes-Blaad!

O Nær! du har en Sjæle,
 Der ti af Nidgang ved;
 Men smuler i det Hjerte
 Med sjelden Hellighed!
 Du skulde ogsaa haae
 Saa fast paa Kirkehaue,
 Og dig ei lade true
 I Synden ned at gaar!

O Nær! du sundom tænder
 Et lys ved Nidsatid,
 Høit underlig det brænder
 Saa purpurrød og lid!
 Et saadant Jæres-Sjhar
 O, hændes det herinde
 I Hjerte, Sjæl og Sind,
 Saa var Guds Nige nær!

El. Chr. Sarmien.

Om Hr. Dr. og Prof. H. N. Clausen.

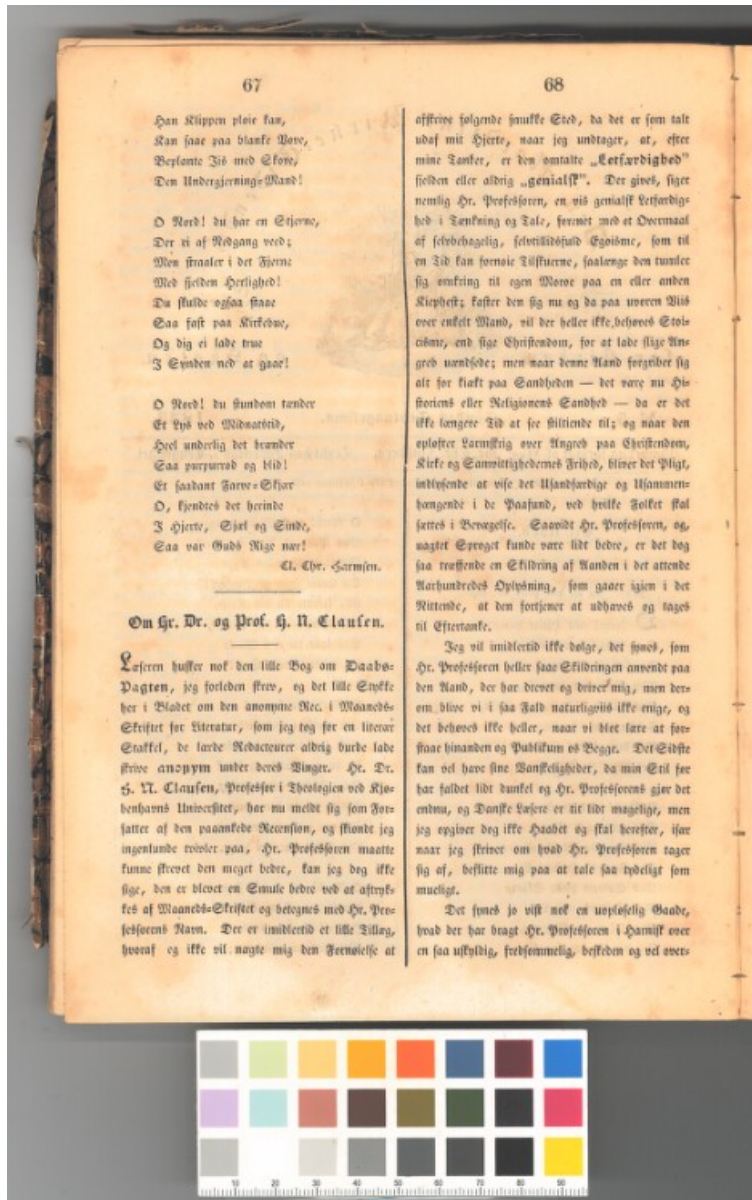
Læseren huller nok den lille Bog om Daad-
 Dagten, jeg forleden skrev, og det lille Synke-
 ber i Blandet om den anonyme Mæ. i Maanedes-
 Skriften for Literatur, som jeg tog for en literar-
 Staffel, de lærde Redactører aldrig burde lade
 skrive anonymt under deres Ringer. Hr. Dr.
 H. N. Clausen, Professor i Theologia ved Kjø-
 benhavs Universitet, har nu meldt sig som For-
 satter af den paantænde Recension, og skjønte jeg
 ingenlunde tvivler paa, Hr. Professoren maatte
 kunne skrevet den meget bedre, kan jeg dog ikke
 sige, den er blevet en Smule bedre ved at aftryk-
 kes af Maanedes-Skriften og betegnes med Hr. Pro-
 fessorens Navn. Der er imidlertid et lille Tilleg,
 hvoest og ikke vil nægte mig den Hensigt at

aftrykke følgende smukke Etod, da det er som sagt
 udaf mit Hjerte, naar jeg undtager, at, efter
 mine Tanker, er den omtalte „Lærfærdighed“
 sjelden eller aldrig „genial!“ Der gives, siger
 nemlig Hr. Professoren, en vis genialt Lærfærdig-
 hed i Tankegang og Tale, fremet med et Overmaal
 af selvbeholdelig, selvtilfreds Egoisme, som til
 en Tid kan fornøie Uffruerne, saalænge den tænkes
 sig omkring til egen Nøse paa en eller anden
 Kløbsk; kaster den sig nu og da paa ureens Blod
 over enkelt Mand, vil der heller ikke behøves Etod-
 chens, end lige Christendom, for at lade slige An-
 greb uændede; men naar denne Mand forgyder sig
 alt for hast paa Sandheden — det være nu Hi-
 storien eller Religionens Sandhed — da er det
 ikke længere Tid at se sligende til; og naar den
 eksploderer i en eller anden paa Christendoms,
 Kirke og Samvittighedens Trubel, bliver det Nødt,
 indseende at vise det Mandfærdige og Hæmmet-
 kongende i de Paasand, ved hvilke Heller skal
 sættes i Bevægelse. Saavdt Hr. Professoren, og
 nægter Eretogter kunde være lidt bedre, er det dog
 saa troende en Skildring af Manden i det atten-
 Aarhundredes Ophøring, som gaar igjen i det
 Nutidende, at den fortjener at udhæves og læses
 til Eftertanke.

Isog vil imidlertid ikke dolge, det synes, som
 Hr. Professoren heller saae Skildringen anvendt paa
 den Mand, der har drevet og drevet mig, men ders-
 om blive vi i saa Fald naturligvis ikke enige, og
 det behøves ikke heller, naar vi blot lære at for-
 staae hinanden og Publikum os Begjær. Det Sidste
 kan vel have sine Sanseligheder, da min Etod
 har faldet lidt dunkel og Hr. Professorens gjør det
 endnu, og Danske Væjere er tit lidt usagelige, men
 jeg regner dog ikke Haabet og skal heretter, især
 naar jeg skriver om hvad Hr. Professoren tager
 sig af, bestitte mig paa at tale saa tydeligt som
 mueligt.

Det synes jo vist nok en uoplyst Gaade,
 hvad det har dragt Hr. Professoren i Samfund over
 en saa uskyldig, fretsommelig, besværen og vel over-

Han klippede plov kan,
 Kan saae paa blaae Nove,
 Beslaaet Tid med Sone,
 Den Undergjøring-Blaad!

O Nær! du har en Sjæle,
 Der ti af Nidgang ved;
 Men smuler i det Hiem:
 Med siiden Hellighed!
 Du skulde ogsaa haae
 Saa fast paa Kirkehaue,
 Og dig ei lade true
 I Synden ned at gaar!

O Nær! du sundom tænder
 Et lys ved Nidstid,
 Høi underlig det brænder
 Saa purpurrød og lid!
 Et saadant Jæres-Sjæle
 O, hændes det herinde
 I Hjerte, Sjæl og Sind,
 Saa var Guds Næse nær!

El. Chr. Sarmien.

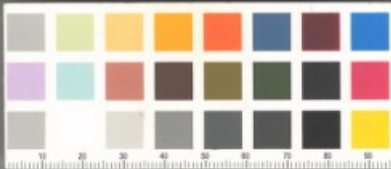
Om Hr. Dr. og Prof. H. N. Clausen.

Læseren huller nok den lille Bog om Daad-
 Dagten, jeg forleden skrev, og det lille Synke-
 ber i Blandet om den anonyme Mæ. i Maanedes-
 Skriften for Literatur, som jeg tog for en literar-
 Staffel, de lærde Redactører aldrig burde lade
 skrive anonymt under deres Ringer. Hr. Dr.
 H. N. Clausen, Professor i Theologia ved Kjø-
 benhavs Universitet, har nu meldt sig som For-
 fatter af den paantænde Recension, og skønte jeg
 ingenlunde tvivler paa, Hr. Professoren maatte
 kunne skrevet den meget bedre, kan jeg dog ikke
 sige, den er blevet en Smule bedre ved at aftryk-
 kes af Maanedes-Skriften og betegnes med Hr. Pro-
 fessorens Navn. Der er imidlertid et lille Tilleg,
 hvoest og ikke vil nægte mig den Hensigt at

aftrykke følgende smukke Eted, da det er som sagt
 udaf mit Hjerte, naar jeg undtager, at, efter
 mine Tankter, er den omtalte „Lærfærdighed“
 siiden eller aldrig „genialt“. Der gives, siger
 nemlig Hr. Professoren, en vis genialt Lærfærdig-
 hed i Tankning og Tale, fremet med et Overmaal
 af selvbeholdelig, selvtilfreds Egoisme, som til
 en Tid kan fornøie Uffruerne, saalænge den tænker
 sig omkring til egen Nøve paa en eller anden
 Kløbsk; kaster den sig nu og da paa ureen Blid
 over enkelt Mand, vil der heller ikke behøves Etois-
 chens, end lige Christendom, for at lade lige An-
 greb uændede; men naar denne Mand forgerder sig
 alt for hast paa Sandheden — det være nu Hi-
 storien eller Religionens Sandhed — da er det
 ikke længere Tid at se slirrende til; og naar den
 eksploderer Værnsling over Angreb paa Christendoms,
 Kirke og Samvittighedernes Hvid, bliver det Nigt,
 indtænde at vise det Mandfærdige og Hammen-
 kongende i de Paasand, ved hvilke Heller skal
 sættes i Bevægelse. Saavdt Hr. Professoren, og
 naagt Etrøget kunde være lidt bedre, er det dog
 saa troende en Skildring af Manden i det atten-
 Aarhundredes Ophøning, som gaar igjen i det
 Nutende, at den fortjener at udhæves og læses
 til Eftertanke.

Isz vil imidlertid ikke dolge, det synes, som
 Hr. Professoren heller saae Skildringen anvendt paa
 den Mand, der har drevet og dreier mig, men ders-
 om blive vi i saa Fald naturligvis ikke enige, og
 det behøves ikke heller, naar vi blot lære at for-
 staae hinanden og Publikum os Begjær. Det Sidste
 kan vel have sine Samvittigheder, da min Etel see
 har faldet lidt dunkel og Hr. Professorens gjør det
 endnu, og Danske Væjere er tit lidt usagelig, men
 jeg regner dog ikke Haudet og skal heretter, især
 naar jeg skriver om hvad Hr. Professoren tager
 sig af, bestitte mig paa at tale saa tydeligt som
 mueligt.

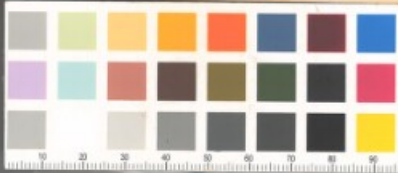
Det synes jo vist med en usjofellig Gaade,
 hvad det har dragt Hr. Professoren i Samvitt over
 en saa uskyldig, fremfærdelig, besiden og vel over-

vi et Bøg, som den lille om Daab- og Pagten, hvori jeg slet ikke gaar offentlig men blot de-ferent tilkænde, og indrømmer Hr. Professoren og hans Parti at den Samvittigheds-Frihed jeg forlangt for mig og mine Tredes-Torvanite, uden i minste Maade at påse paa det store Fortrin, hele den Danske Besigtning skænkter os. Dette som en uoplyst Gaade og det Andet er ligesom Dette, at Hr. Professoren kalder det „en forvirret og forvirrende“ Tale, naar jeg, i Anledning af Hr. Stifts-Prest Clausens uerlige Samvittigheds- og hant Paasand, at Daab- og Pagten skulde forandres efter hans Hoved for os Alle, verslaede, det sig slet ikke an, da vi sammeldags Christne, der troe paa Daaben, som et Agenes-fædelsens og Gjenfælsens Bød i den Hellig-Mand" umulig kan give vorer Minde til, at Vilkaarene, hvorpaa Daaben er et meddelst, forandres for vorer Bøim. Troer nemlig end Hr. Professoren, at vorer Trost for, at Daaben derved vilde tabe sin Kraft og Gyldighed, er aldeles ugundigt, saa maa han jo dog indse, at naar vor Troe er forskellig fra hans, da lider den Bøid, naar den skal rette sig dertil, og, som Theologisk Professor, maa han jo ogsaa vide, at de Christne fra Kristids-Tid har gjort sig Samvittighed over at forandre langt mindre væsentlige Ting ved Maade-Midlerne, end Daab- og Pagten er, som end ikke Paven i Rom vovede at røre ved. Paasid jeg desfor end i min lille Bøg, at vor Daab- og Pagt i den Dansk-Lutheriske Stats-Kirke er den samme som i Apostel-Kirken, og troer end Hr. Professoren anderledes, og kan han end ikke forhaare, at denne Paasand er nødvendig, naar den Dansk-Lutheriske Stats-Kirke skal gjælde for ægte Christelig, saa maatte han jo dog indse, at det var ber en Bisag, da Sagen jo her kun var, om Daab- og Pagten i den Dansk-Lutheriske Stats-Kirke skulde forandres, uden at vi, som vilde bliue ved det Gamle, skulde dertil. Vilde altsaa Hr. Professoren videnskabelig bestræbe min foranstætte Paasand om den Apostoliske Rigtighed af

den Danske Stats-Kirkes ædgyldige Daab- og Pagt, da synes det jo høist lattetigt at søgte sig over Paasanden, hvor den stod nogen og blotter, i Talem en vor degtelige Samvittigheds-Frihed, isædenfor at presse Etude med den som den er indført i „Kirkenes Gienmale“ og oplyst gienom mine Afhandlinger i Theologisk Maanedsskrift „Om den sande Christendom“ og „Om Christendommens Sandhed“. Paa en Gang derved vadede at ignorere hvad Talem var og maatte være om i Bøgen, om Daab- og Pagten, og Alt hvad jeg har skrevet om den Paasand, Hr. Professoren vilde slaae sig til Rødder paa, synes virkelig saa uforsnuistigt, at jeg vel maatte stalle Neckensten, saa længe han var anonym, men nu, da jeg ser, det er Hr. Professoren selv, gjør jeg det naturligvis ikke længer; thi jeg har alt for højt minde Løst, at jeg virkelig erkender en vis Benhængens i hans Tanke-Gang og Fremgangs-Maade, som gjør, at han ikke skal hales min bekæmpet.

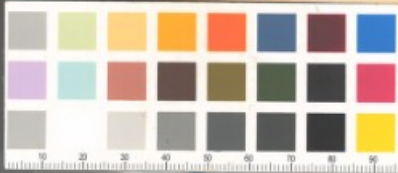
Forudat nemlig, hvad jeg længe har følt mig tvungen til at forhandle om Hr. Professoren, at hans Tanke-Gang har noget vist Daveligt ved sig, da er paa en Gang daab- og Gaaden løst og Kampens Nødvendighed klar for alle dem, der ei kan taale Pover- og Sagt under nogen Skikkelse; thi naar man gaar ud fra den Grund-Sætning, at Læg-Solk og Menig-Mand skal troe, eller dog lade som de troe, hvad Præsterne vil, og at Præsterne igjen skal følge Skriften, som den fretolkes af de Theologiske Professorer, og at for Nødsfald skal Skriften fortolkes i den Danske Stats-Kirke efter Hr. Professor Clausens Hoved, see da, men ogsaa kan da, synes mig, temmelig det Jomst og Benhængens i Neckensten over min lille Bøg om Daab- og Pagten, som i hele Hr. Professorens Tanke-Gang, forsaavidt jeg kan slutte mig til den. Selv kan Hr. Prof. meget gjerne troe, at dette Slags Paasand er meget see gømsligt og liberalt, til at fortjene saa forhad og Raan, og at vi smukt burde maide med jaaligt Samvittigheds-Frihed, som derved lader sig seere, jo,

viert Døgn, som den lille om Daabø-Pagten, hvori jeg slet ikke gaar offentlig men blot de-ferens afkærlig, og indrammer Hr. Professoren og hans Parti at den Samvittigheds-Frihed jeg forlangt for mig og mine Trede-Forvandre, uden i minste Maade at påtælle paa det store Fortræn, hele den Danske Besigtning skænker os. Dette som en uoplyst Gaade og det Andet er ligesom Dette, at Hr. Professoren kalder det „en forvirret og forvirrende“ Tale, naar jeg i Anledning af Hr. Stifts-Prest Clausens uerlige Samvittigheds- og hant Paasand, at Daabø-Pagten skulde forandres efter hans Hoved for os Alle, verslættede, det sig slet ikke an, da vi sammeldags Christen, der troe paa Daaben, som et Agens-fædelsens og Gængselens Vad i den Hellig-Mand" umulig kan give vorer Minde til, at Vilkaarene, hvorpaa Daaben er et meddelst, forandres for vorer Born. Troer nemlig end Hr. Professoren, at vorer Trost for, at Daaben derved vilde tabe sin Kraft og Gyldighed, er aldeles ugundigt, saa maa han jo dog indse, at naar vor Troe er forskellig fra hans, da lider den Bødd, naar den skal rette sig dertil, og som Theologisk Professor, maa han jo ogsaa vide, at de Christne fra Skildes Tid har gjort sig Samvittighed over at forandre langt mindre væsentlige Ting ved Maade-Midlerne, end Daabø-Pagten er, som end ikke Paven i Rom vovede at røre ved. Paastod jeg desfor end i min lille Bøgg, at vor Daabø-Pagt i den Dansk-Lutheriske Stats-Kirke er den samme som i Apostel-Kirken, og troer end Hr. Professoren anderledes, og kan han end ikke forhaare, at denne Paasand er nødvendig, naar den Dansk-Lutheriske Stats-Kirke skal gjælde for ægte Christelig, saa maatte han jo dog indse, at det var ber en Bisag, da Sagen jo her kun var, om Daabø-Pagten i den Dansk-Lutheriske Stats-Kirke skulde forandres, uden at vi, som vilde bliue ved det Gamle, sit Lov dertil. Vilde altsaa Hr. Professoren videnskabelig bestræbe min foranstætte Paasand om den Apostoliske Rigtighed af

den Danske Stats-Kirkes ædgyldige Daabø-Pagt, da synes det jo høist lattetigt at søgte sig over Paasanden, hvor den stod nogen og blotter, i Talem en vor dengyldige Samvittigheds-Frihed, isædenfor at presse Etude med den som den er indført i „Kirkenes Gienmale“ og oplyst gienom mine Afhandlinger i Theologisk Maanedsskrift „Om den sande Christendom“ og „Om Christendommens Sandhed“. Paa een Gang derved maatte at ignorere hvad Talem var og maatte røre om i Bogen, om Daabø-Pagten, og Alt hvad jeg har skrevet om den Paasand, Hr. Professoren vilde slaae sig til Rødder paa, synes virkelig saa uforsnuftigt, at jeg vel maatte stalle Neckensten, saa længe han var anonym, men nu, da jeg ser, det er Hr. Professoren selv, gjør jeg det naturligvis ikke længer; thi jeg har alt for høgt minde Lovet, at jeg virkelig erkender en vis Enighed i hans Tanke-Gang og Følgende-Maade, som gjør, at han ikke skal stilles min bekæmpet.

Jerubjat nemlig, hvad jeg længe har følt mig tvungen til at forabholte om Hr. Professoren, at hans Tanke-Gang har noget vist Daveligt ved sig, da er paa een Gang daabø Gaarden løst og Kampens Nødvendighed klar for alle dem, der ei kan taale Pover-Blaget under nogen Skikkelse; thi naar man gaar ud fra den Grund-Sætning, at Læg-Solk og Menig-Mand skal troe, eller dog lade som de troe, hvad Præsterne vil, og at Præsterne igjen skal følge Skriften, som den fretolkes af de Theologiske Professorer, og at fer Nødsikke skal Skriften fretolkes i den Danske Stats-Kirke efter Hr. Professor Clausens Hoved, see da, men ogsaa kan da, synes mig, kommer det Jomst og Enighed i Neckensten over min lille Bøgg om Daabø-Pagten, som i hele Hr. Professorens Tanke-Gang, forsaavidt jeg kan slutte mig til den. Selv kan Hr. Prof. meget gjerne troe, at dette Slags Paasand er meget see gængslyt og liberalt, til at frettene saa forhaat et Raad, og at vi smukt burde maide med jaaligt Samvittigheds-Frihed, som derved lader sig frettet, jo,

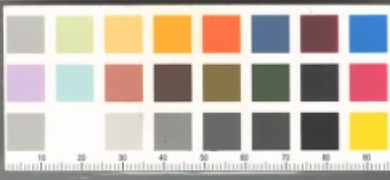

Jeg har endogaa for lange siden indrømmet, at Man, ved strængt enslydende at følge de fleste Protestante og for de katolske Theologers grundløse Paastand om Skriften, maatte komme til dette ligesaa urimelige som yderst intelerante Resultat; men derfor maa jeg ligesaa videnskabelig bekæmpe dette pønsede Skolemestreskab og borgerlig Snæde at frembyde de værste praktiske Følger af den feeleerte Tankes Gang. Da nu min borgerlige Stilling er saa ringe, at jeg kun med Væmmen kunde vove imod Hr. Stiftsprovst Clausens Angreb paa Daabs-Pagten, saa var det mig nedvendigt at skrive den lille Bogen derom, hvortil jeg vilde, at Man aldrig med Næste kunde vende enten mig eller Bogen til enten at lade en anden Daabs-Pagt oprettes med voer Børn end der er oprettet med os, eller at lade den beskæffes i en anden Daabs-Pagt end der er oprettet med os, saa at naar jeg s. Ex. ikke i den Danske Stats-Kirke kunde faae mine Børn konfirmerede i den Daabs-Pagt, jeg har oprettet, baade for dem og med dem, da nedtes jeg til at træde ud af Stats-Kirken. Naagaa jeg imidlertid der var villig nok til at anstaa alle dem en anden Daabs-Pagt, der anstaa det, skaldes vil jeg ogsaa her være villig nok til at indrømme Hr. Prof., at den lille Bogen, trods al sin Ulydighed, maatte være ham ubekjendt, naar han vilde høre Lag-Mands Umyndighed i Trods-Lagret og Præsternes Uafhængighed af den for Diakonet bløvsende Theologiske Professor gjort til Princip i den Danske Stats-Kirke. Han kunde der i saa Fald umulig formilde, at jeg foretog dobbelte Formulater, mellem hvilke Præsterne kunde bære sig til, naar Solter saa igjennem, i Hensynde til Naade-Modighederne, havde frit Valg mellem Stats-Kirkens Profet; thi derved lyddedes netop paa det Klædte Principet om almindelig Samvittigheds-Skibed i Trods-Lager, som dog paa ingen Maade lader sig forene med den Theologiske Professors Dictatur. Vilde nu Hr. Prof. have vedkiende sig det Princip, jeg anfører for Sjelen i hans Tankes Gang,

da var Decisionsen blevet ganske anderledes og Sjelen havde været forskjellig; men hvad enten han nu ikke er sig Principet tydelig bekiend eller han havde andre Grunde til ikke at bære det, eller sig for Samvittigheds-Lovang i Trods-Lager, saa valgte han heller at ignorere det historiske Sprogmaas, Bogen beskæffede, end at tage den i Skole, som om den var et Specimen over det almindelige historiske Sprogmaas; hvorefter det lod sig bevise, at Forsagelsen af Djævelen allerede i Apostolens Tid havde hørt til de Christnes Daabs-Pagt. See, ders ved et naturligt Talen mellem os bliver sklar, thi jeg kender ved mig og Hr. Professorens Brev ved sig: jeg bliver ved det, jeg skrev om, at Ingen maa mede os til at gjøre den Forandring i vor Daabs-Pagt, Hr. Stiftsprovst Clausen vil have foreskrevet i den Danske Stats-Kirke, og Hr. Professoren bliver ved at ignorere det og at lade som Sjelen er, at jeg har skrevet et slet Specimen i Kirke-Histories, som jeg ikke blot skal have Ræson af Hr. Professoren, men mange Uraaf til, fordi jeg, ved at udgive det forsvarede Tal, formænt den umulige Menning.

Hvorefter nu disse Par Ord kan bidrage til at give Leserne Ved over Hr. Professorens og mit Mellemreende, faaer man at see, men jeg har i det Mindste gjort mit Bedste dertil, og vil Hr. Professoren nu være ligesaa aabenhjertig og beslutte sig paa samme Urdogelighed, da trøster jeg sig ikke om, at Sjelen is snart vil klare sig, om jeg end skulde have skrevet i min Formodning om Sammenhængen i Hr. Professorens Tankes Gang, hvad det kan see, da Man i vore Dage sjeldent kan see saa intelligen, at det var intet Under om haade Hr. Professorens og min Skrift har Eyre deen.

Skulde især Hr. Professoren kunne besinde sig paa, hvilken enten religiøs eller historisk Sandhed, han mennde, jeg i mine Dage har angrebet, da vilde han paa en Gang give et Bevis paa sin Uverligghed og forblinde mig, ved

Jeg har endogaa for længe siden indrømmet, at Man, ved strængt enslydende at følge de fleste Protestante og for de katolske Theologers grundløse Paastand om Skriften, maatte komme til dette ligesaa urimelige som yderst intelerante Resultat; men derfor maa jeg ligesaa videnskabelig bekæmpe dette pønsede Skolemestreskab og borgerlig Snæde at frembyde de værste praktiske Følger af den feeleerte Tankes Gang. Da nu min borgerlige Stilling er saa ringe, at jeg kun med Væmmen kunde vove imod Hr. Stiftsprovst Clausens Angreb paa Daabs-Pagten, saa var det mig uendeligt at skrive den lille Bogen derom, hvortil jeg vilde, at Man aldrig med Næste kunde vende enten mig eller Bogen til enten at lade en anden Daabs-Pagt oprette med vorre Børn end der er oprettet med os, eller at lade den beskæffes i en anden Daabs-Pagt end der er oprettet med os, saa at naar jeg s. Ex. ikke i den Danske Stats-Kirke kunde faa mine Børn konfirmerede i den Daabs-Pagt, jeg har oprettet baade for dem og med dem, da nedtes jeg til at træde ud af Stats-Kirken. Naagaa jeg imidlertid der var villig nok til at anstille dem en anden Daabs-Pagt, der anstille dem, skaldes vil jeg ogsaa her være villig nok til at indrømme Hr. Prof., at den lille Bogen, trods al sin Ulydighed, maatte være ham ubehagelig, naar han vilde høre Lag-Mands Umyndighed i Troets-Lagets Præsternes Uafhængighed af den for Diakoner bløvsende Theologiske Professor gjort til Princip i den Danske Stats-Kirke. Han kunde der i saa Fald umulig formilde, at jeg foretog dobbelte Formulater, mellem hvilke Præsternes kunde bære sig til, naar Solter saa igjennem, i Hensynet til Vaade-Modderne, havde frit Valg mellem Stats-Kirkens Profet; thi derved lyddedes netop paa det klæbte Principet om almindelig Samvittigheds-Skibet i Troets-Laget, som dog paa ingen Maade lader sig forene med den Theologiske Professors Dictatur. Vilde nu Hr. Prof. have vedkiende sig det Princip, jeg anfører for Sjælen i hans Tankes Gang,

da var Decensiteten blevet ganske anderledes og Sjælen havde været forskellig; men hvad enten han nu ikke er sig Principet tydelig bekiend eller han havde andre Grunde til ikke at bære det, eller sig for Samvittigheds-Lov i Troets-Laget, saa valgte han heller at ignorere det historiske Sprogmaas, Bogen beskæffede, aldeles, og at tage den i Skole, som om den var et Specimen over det almindelige kirkeløst Sprogmaas; hvortil det led sig bevise, at Forsagelsen af Djævelen allerede i Apostolens Tid havde hørt til de Christnes Daabs-Pagt. See, ders ved et naturligt Tal mellem os bliver sklar, thi jeg kender ved mig og Hr. Professorens Brev ved sig: jeg bliver ved det, jeg skriver om, at Ingen maa mede os til at gjøre den Forandring i vor Daabs-Pagt, Hr. Stiftsprovst Clausen vil have foreskrevet i den Danske Stats-Kirke, og Hr. Professoren bliver ved at ignorere det og at lade som Sjælen er, at jeg har skrevet et slet Specimen i Kirke-Histories, som jeg ikke blot skal have skrevet af Hr. Professoren, men mange Uaf til, fordi jeg, ved at udgive det forsvarede Tal, formæder den umiddelige Menings.

Hvortil nu disse Par Ord kan bidrage til at give Leserne Ved over Hr. Professorens og mit Mellemværende, faaer man at see, men jeg har i det Mindste gjort mit Bedste dertil, og vil Hr. Professoren nu være ligesaa aabenhjertig og beslutte sig paa samme Urdødelighed, da trøster jeg sig ikke om, at Sjælen is snart vil klare sig, om jeg end skulde have skrevet i min Formodning om Sammenhængen i Hr. Professorens Tankes Gang, hvad det kan see, da Man i vore Dage sjældent kan see saa intelerant, at det var intet Under om haade Hr. Professorens og min Skrift har Eyret den.

Skulde især Hr. Professoren kunne besinde sig paa, hvilken enten religiøs eller historisk Sandhed, han mennde, jeg i mine Dage har angrebet, da vilde han paa en Gang give et Bevis paa sin Uverrlighed og forblinde mig, ved

at lige det rent ud; thi paa min literære Bane, som i mit hele Liv, har det været min Stolthed at følge Sandheden, saa, har jeg angrebet den, skal jeg angre det, saasaa det vilde mig.

N. F. S. Grundtvig.

Historisk Beretning om det nye Rituals Indførelse i Schleswig-Holsten 1797.
(Sluttet.)

Da god og den ephyle Forfatteres Beretning værdig denne Aegde i det Helt betraget sigaa er, og saa meget det havde været at ønske, at der ingen Hindringer havde fundet Sted ved at faae den almindelig indført; saa let var det for dem, der kjendte Lærd og Læg i Schleswig-Holsten, at seentse, at den vilde opretholde sine Erfaringer. Blant de Gæstlige maatte den være de strengste Ordre, som deri fandtes deres gamle evangelisk-lutherske Lærebegreb, og ansaa den for gamle mestgjødt, høist medbydelig; og de Døds, der ikke havde noget at indvende med de i den herskende Gudsbetragtninger, kunde dem hvide Tæne, den dem ved den paalagte Træng, som de næsten ansaae for større end den gamle, og den Tare, enten ved ikke at følge den at fremme deres Nærmeste og Forsatte, eller ved at følge den, deres Nærmeste — ikke andet end være høist utrykkelig. Men Lygmand ansaae den for en nye Lære og en nye Træe. „Al skal — hedder det — nu ikke mere sange vor gamle Træe, ikke mere bede det gamle Fader Vor“), ikke mere saae

*) Over disse Almind er for Faderens Gudbetragtning, som hvide Aegde erklære. I Lutherske Bøgerne findes der næsten 30 Aar siden en gammel Lærebegreb den Mønstre, althi at både Lærd og Læg med Vished ved, men ved disse Prædikener især meget vidstelig at forstaae det. Ved Kirkeordningen skjedde Bøgerne deres, og Præsten blev nu af Kirkeordningen tilholdt at erklære Fader Vor med de fornødvendige Ord.

den gamle Velsignelse, ikke mere høre det rette Evangelium, hvide Jesus har sagt: Prædikere Evangelium for alt Kreatur, og Paulus eis klæder den for forbanded, der vilde prædike et andet Evangelium; skal ikke mere høre Luthers Catechismus erklære! Ved Døden skal der ikke forekomme noget om Hverjenden, intet om Lødes pagten, intet om Hævet og Hævede! Nedsaaen erklære man for en Fodem! Prædikationsmaal skal falde bort, og Næsten hvide sig hvide! Ved dette hvide Maaltid skal Præsten ikke mere, ikke paa den hvide Maate velsigne Vind og Vin, da dog Kristus utrykkelig toser om den velsignede Kalk, som vi velsigne! Den offentlige Gudsbetragtning skal forfærdes! Endt vil man og aflasse Døden, Næsten, Gudsbetragtning og Bibel, og gjøre os til Hverjender, som Præsten mandene allerede er det! „Nei! Al, vi vil leve og der som Christus, og blive ved vor gamle Træe!“ Præsten kunde ikke blive ved til Møde ved at høre lige Svaret af deres Tilhævere, der detuden opfordrede dem til, nu at vise sig som uforfærdede Hverjender og Hverjender af den gamle Træe; og ved Hverjender utrykkelig de hvide andet, end at de gjæde sig selv midtødelige for Hverjender. Men paa Gudsbetragtning hvide de hvide Træe vandre enten oven i Hævet af deres Næsten (Jesus) gjædet dem, at dette eller hiint nok maatte høre til deres nye Træe, at de nok hvide dette eller hiint i deres nye Fader Vor, at de havde St. Hansdag om Vinteren, og Mikkelidag midt om Sommeren, (Evangel. paa Mikkelidag er henlagt til 13de E. aft. Tr.) etc. og sig Midtødelige gav undertiden Indledning til Slagsmaal og alvorlige Optvæ, men opbragte og Indvandrere mere og mere mod Aegden.

Imidlertid var der under St. Mai 1797 udgaaet et kongeligt Brev til Præsten, angaaende at indføre denne Aegde. Iølge samme Brev den indførte uden Opsigt og uden foregaaende Hverjender og Hverjender fra Prædikestolene, og derfor det ikke alt paa omgang kunde

